

Sterilisatie: 'Dit kan even gevoelig zijn'

De abortuskliniek Stimezo in Groningen bestaat 50 jaar. Ter ere daarvan opent de kliniek voor het eerst haar deuren voor een journalist. Dit is een vijfde serie over de abortuskliniek. Aflevering 3: mannensterilisaties.

ROSA TIMMER

Ik wil deze behandeling al 10 jaar." Voor dokter Dick Bouman zit Michiel van 28 jaar. Een man met een bril, geblokt overhemd en Vanschoenen. Hij oogt ontspannen, ondanks de reden van zijn komst: een sterilisatie.

Een langgekoesterde wens, zo laat hij merken. „Ik ben zo blij dat ik hier ben.”

Bij abortuskliniek Stimezo in Groningen is het vandaag de driewekelijkse 'vasectomie-dag'. Een dag waarop er geen abortusbehandelingen zijn, maar waarop de Drent Bouman er is om op één dag vijf mannen achter elkaar te steriliseren.

Het is voor de kliniek een van oudsher logisch onderdeel van het aanbod seksuele

gezondheidszorg. Bovendien is het een van de meest betrouwbare anticonceptiemiddelen (zie kader). Bouman, ook abortusarts elders, heeft er plezier in. Hij vindt het „een leuk klein ingreepje” dat bovendien een heel andere sfeer in de behandelkamer geeft dan een abortus. Er kan gegrapt worden, de vakantieplannen worden besproken en vaak gaat het ook wel even over voetbal.

Samen met een collega steriliseert Bouman ongeveer zestig mannen per jaar in Groningen, die vanuit alle hoeken van het Noorden komen. Bouman heeft inmiddels ruim tienduizend sterilisaties uitgevoerd.

Terug naar Michiel.

„Sommige artsen hebben er moeite mee, omdat ik 28 ben”, vertelt hij. Hij heeft meer-

“ HOE SLAPPER DE BALZAK, HOE MAKKELIJKER HET GAAT

Michiel: „Dat komt er niet van, ik wil echt geen kinderen. Ik ben daar best militant in.”

Bouman: „Dat zei ik ook tot mijn veertigste, nu heb ik drie kinderen. Het gaat erom dat je kunt leven met de beslissing die je vandaag maakt. Het is definitief.”

Michiel: „Dat mag ik hopen, ik wil dit al zo lang.”

Bouman prikt en vraagt nog een paar keer, tot hij op meerdere manieren heeft gehoord dat Michiel écht geen kinderen wil. Dan legt hij de procedure uit.

Wie gesteriliseerd is, is niet meteen onvruchtbaar. Dat is belangrijke informatie. Bouman pakt een van de vijf plastic potjes die achter hem op de kast liggen. „Over drie maanden mag je sperma inleveren om te laten controleren. In die drie maanden moet je minstens twintig zaadlozingen hebben gehad. Wij bellen de uitslag naar je door. Tot die tijd moet je voorbehoedsmiddelen gebruiken.”

Michiel knikt, hij heeft alles al zo vaak gelezen.

De volgende in de spreekkamer is Finn, begin 40. De kliniek is voor hem niet onbekend en gelijk de reden dat hij hier is. „Mijn partner heeft hier een abortus gehad, en ik wil niet dat ze dat nog een keer moet meemaken.”

Ook hij heeft geen kinderen, en overduidelijk geen kinderwens.

Bouman: „Waarom niet?”

Finn: „Ik vind mezelf te oud en mijn partner wil ook geen kinderen. Dat is helder voor ons.”

Bouman vertelt over de risico's en nadelen van de operatie. „Een tijdelijke verkleuring van de ballen, maar dat is niet erg. Wat wél erg is, is als er een bloedvat gaat lekken. Dan kan de balzak opzwellen tot de grootte van een kokosnoot, omdat er weinig tegendruk is. Bel bij zwelling dus een dokter.”

Duidelijk.

Het valt op dat de eerste twee mannen op deze behandeldag geen kinderen hebben. Tygo is vandaag de uitzondering, hij heeft twee van die bloedjes.

„Dat vind ik genoeg”, lacht hij. Hij neemt een slok koffie. Hij ziet er relaxt uit.

Bouman vraagt hoe het met hem gaat.

„Het gaat goed. Het is niet iets waar ik naar uitgekeken heb, maar ik vind het fijn dat hier geen lange wachtlijsten zijn.”

Bouman: „Waarom wil je dit?”

Tygo: „Ik heb een vrouw die al veel heeft moeten doorstaan, omdat we onze kinderen via ivf hebben gekregen. We hebben twee mooie kinderen en vinden dat genoeg. Dan is dit een relatief kleine ingreep om ook mijn steentje bij te dragen.”

Bouman gaat dit keer iets sneller akkoord. Het is hem helder. Tygo ondertekent het formulier en mag meelopen naar de behandelkamer.

Tygo moet alles uittrekken. Van een man met een mooi wollen vest in donkergroene

rustige kleuren transformeert hij heel even in een lichtelijk hulpeloos bloot mens. Met alleen nog sokken aan. Die heeft hij aan gelaten op advies van Bouman. „Omdat je na de operatie niet meer voorover wil buigen om ze aan te doen”, zegt hij met een kleine glimlach. „Dat kan gevoelig zijn.”

Drie stappen naar de tafel. De lichte aarzel bij de blote man is voelbaar. Niet om de beslissing, maar om de belofte van ongemak die zich hier in de kamer onder het tl-licht en de dokter met operatieschort ontvouwt. De plaat met instrumenten ligt al klaar. Het steriele papier knispert als Tygo op de bank gaat liggen.

Bouman: „Je hebt je geschoren?”

„Ja.”

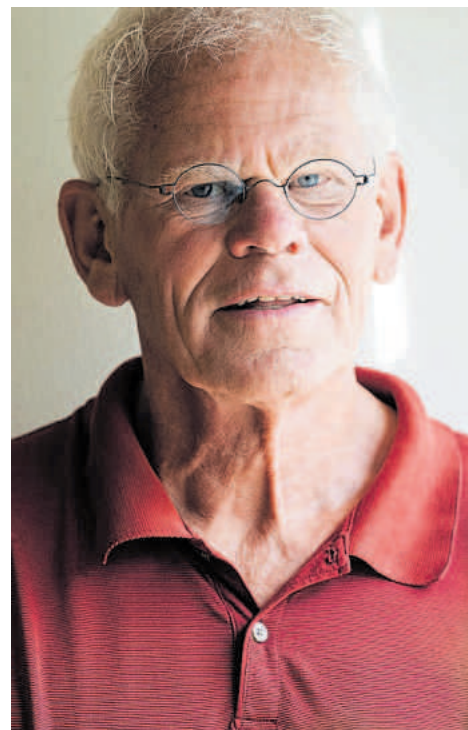
Als Tygo plat op zijn rug ligt, controleert Bouman eerst met zijn handen of hij de zaadleiters goed kan voelen. „De regel is: hoe slapper de balzak, hoe makkelijker het gaat.” Het kan zo op een tegeltje. Tygo heeft geluk, het zal makkelijk gaan dit keer.

Bouman is 74 en naar eigen zeggen „ongeveer acht keer” met pensioen gegaan. Het steriliseren is voor hem een routineklus. Twee verdovingspuitjes in het scrotum en dan maakt hij een sneetje van kleiner dan een centimeter aan de ene kant. Trekt de zaadleider omhoog, scheidt deze van het vliesje waar eventuele zenuwen zitten, knipt de zaadleider door, knoopt de beide eindjes af en stopt het boeltje weer terug. De sneetjes zijn zo klein dat er niet eens een hechting nodig is. Dat geluk hebben de patiënten van Bouman, want dat is niet overal zo. Het klemmetje dat 10 minuten op het scrotum zit, drukt de wond al genoeg dicht. En dan hetzelfde aan de andere kant. Pleister erop, en helen maar.

Dat het voor Bouman gesneden koek is, zegt niet dat het prettig is voor een man. Zeker niet. Bijna iedere man krijgt het heel erg warm en begint te zweten. Een natuurlijke reactie op de verdoving die wordt ingespoten. Ook is het handmatige onderzoek onprettig, omdat Bouman het scrotum stevig vast heeft om de zaadleiters te kunnen lokaliseren. Daarna praten de meeste patiënten meestal wel weer over de vakantie. Tot Bouman iets dichtbrandt en er een lichte barbecuegeur opstijgt.

Na ongeveer een halfuur zit Tygo weer volledig gekleed tegenover Bouman in de spreekkamer aan de koffie. Bouman: „Denk erom, een paar dagen niet tillen, een week niet sporten en fietsen en drie dagen geen orgasme.” Daar moet Tygo, ondanks zijn relaxte uitstraling, ook even niet aan denken. „Het voelt een beetje of ik op twee satéprikkers zit.”

Deze serie is gemaakt in samenwerking met Stichting Stimezo. Een van de voorwaarden was dat de privacy van cliënten gewaarborgd blijft. Cliënten hebben vooraf toestemming gegeven voor de aanwezigheid van de verslaggever. Namen zijn gefingeerd en herkenbare details zijn veranderd.

Ruim 9 procent kiest na abortus voor vasectomie

Vorig jaar waren er 1256 abortussen bij Stimezo in Groningen. Er is geregistreerd voor welk voorbehoedsmiddel vrouwen daarna kozen om een nieuwe ongewenste zwangerschap te voorkomen. In 118 gevallen (dat is ruim 9 procent) werd gekozen voor sterilisatie van de partner. Het vaakst wordt gekozen voor een spiraal (37 procent) en de anticonceptiepil (23 procent).

Sterilisatie van de man is een van de meest betrouwbare voorbehoedsmiddelen, volgens de Pearl Index. Dat is een maat voor hoeveel van elke honderd vrouwen in de vruchtbare leeftijd binnen een jaar zwanger zullen worden ondanks het gebruik van een bepaalde anticonceptiemethode. Bij vasectomie is dit maximaal een 0,5 procent. Dat is heel weinig als het wordt vergeleken met het condoom, waarbij in theorie 2 procent (bij perfect gebruik) van de vrouwen binnen een jaar zwanger is, maar dit in de praktijk oploopt tot 28 procent (bijvoorbeeld door verkeerd gebruik). De anticonceptiepil is ook betrouwbaar, maar niet feilloos. Een half procent van de vrouwen raakt alsnog binnen een jaar zwanger. Evenals met het spiraal. Met een hormoonspiraal is 0,1 procent van de honderd vrouwen binnen een jaar toch zwanger, bij een koperspiraal maximaal 0,5 procent.

Mythe: 'Van sterilisatie word je impotent'

Na sterilisatie verandert er niks aan de erectie of aan het orgasme. Het verschil is dat tijdens een orgasme geen zaadcellen meer naar buiten komen. De zaadcellen reizen immers door de zaadleiters die door de arts zijn doorsneden. Feitelijk komen de zaadcellen in een doodlopend gangetje terecht. Wel komt er vocht naar buiten, omdat sperma voor het grootste deel uit vocht bestaat dat in de prostaat wordt aangemaakt. Een hersteloperatie bestaat, maar is lang niet altijd succesvol vanwege littekenvorming rond de zaadleiters of omdat de zaadleiters te kort zijn geworden. Daarom zeggen artsen dat een sterilisatie in principe definitief is. Een sterilisatie bij deze kliniek kost 335 euro. Een eventuele hersteloperatie, meestal in een ziekenhuis, kost ruim 3000 euro.

Dick Bouman is 74 jaar en naar eigen zeggen „ongeveer acht keer” met pensioen gegaan. Het steriliseren is voor hem een routineklus.

FOTO'S MARCEL JURIAN DE JONG

maals bij het ziekenhuis aangeklopt, maar kreeg te horen dat de wachtlijst lang was en dat het niet verkeerd was als hij er wat langer over zou nadenken. Waarom? „Omdat ik nog geen kinderen heb.”

Niet als bij een abortus, begint ook een sterilisatieafpraak met een besluitvormingsgesprek. Bouman moet zeker zijn dat de patiënt een goede keuze voor zichzelf maakt.

Bouman: „Je bent volwassen, je weet wat je wil. Maar wat nou als je er spijt van krijgt?”

Michiel: „Dat krijg ik niet, maar adoptie kan ook nog.”

Bouman: „Maar dan moet je wel met je besluit leven.”